

Zpráva o realizaci Záchranného programu hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* ssp. *bohemica*) v České republice v roce 2021

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity realizované v rámci ZP v roce 2021.

V roce 2021 byla opatření kapitoly Péče o biotop hrazena z různých finančních zdrojů, a to dotačních nástrojů POPFK, PPK, PRV AEO, OPŽP a LIFE. Využívány byly rovněž rozpočty krajů a správ národních parků. Financování managementu lokalit zajišťované AOPK ČR je shrnuto v tabulce č. 1. Zdroje financování všech lokalit jsou shrnuty dále viz tab. č. 2 a 3.

Tab. 1: Finanční zajištění opatření péče o biotop – AOPK ČR.

č.	Lokalita	Financování	Regionální pracoviště AOPK ČR
26	Albrechtice u Sušice, NPP Pastviště u Fínů	PPK A	RP SCHKO Český les
34	Podvoří, Volský vrch	POPFK	RP Jižní Čechy
35	Olymp	POPFK	RP Jižní Čechy
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	POPFK	RP Jižní Čechy
38	Vyšný, louka nad cestou NPR Vyšenské kopce	POPFK	RP Jižní Čechy
42	Olešnice v Orlických horách, PR Hořečky	PPK A	RP Východní Čechy
47	Radonín, PP Na Kopaninách	POPFK	RP SCHKO Žďárské vrchy
48	Číchov, sjezdovka Na Jalovci		
51	Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov		
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	POPFK	RP Olomoucko
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové Dobrkovice	POPFK	RP Jižní Čechy

3.1 Péče o biotop

Z celkového počtu 32 prioritních lokalit lze k roku 2021 označit 2 za zaniklé. Management byl prováděn s výjimkou jedné na všech zbývajících lokalitách, z čehož na 17 byl hodnocen jako **optimální** popř. **dostatečný**, na 11 lokalitách jako **ne zcela dostatečný**. Po jedné lokalitě byl management vyhodnocen jako **zcela nevhodný** a **žádný**. Nedostatky v péči lze v zásadě shrnout do dvou bodů, kterými jsou pozdě provedená jarní seč případně její absence nebo vynechaný event. nedostatečně provedený jarní či podzimní výhrab lokality. Na jedné lokalitě byl proveden management **nevhodný pro hořečky**. Jedná se o lokalitu č. 33 PP Svätý kříž, louka nad městem, Chvalšiny. Zde probíhá celosezónní pastva skotu v režii majitele bez přihlédnutí ke specifikům péče o hořečkové lokality. **Žádný** management nebyl ani v tomto roce realizován na lokalitě Horní Brzotice (lok. 66), která se nachází na aktivní dělostřelecké střelnici.

Na základě výsledků provedeného monitoringu je zřejmé, že péče o většinu lokalit se daří zajistit a probíhá v souladu s nároky druhu. V řadě případů ale dochází k nedostatkům v managementu a ne vždy ji tak můžeme označit za optimální.

V rámci 21 „živých“ neprioritních lokalit byl **optimální** popř. **dostatečný** management realizován na 11 lokalitách. Na 3 lokalitách je možné označit probíhající management jako **ne zcela dostačující**. Stejně jako u prioritních lokalit spočívají nedostatky v absenci výhrabu a seče, případně nedostatečné kvalitě provedených opatření. Na 2 lokalitách byl prováděn management **nevhodný** bez ohledu na požadavky hořečků. **Žádný** management nebyl v tomto roce realizován na 5 lokalitách.

Detailní přehled realizovaných opatření je uveden v příloze č. 1 Monitoring hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*) v ČR (sezóna 2021) zpracované ZO ČSOP Silvatica, RNDr. J. Brabcem. Součástí přílohy č. 1 je zároveň **zhodnocení a návrh managementu pro následující období roku 2022**.

3.1.1 Seč

Seč byla realizována na 26 prioritních a 13 neprioritních lokalitách. Nedostatek, který při realizaci nastává, je špatné načasování, jehož vlivem může dojít k poškození hořečků v období jejich dlouhivého růstu, období kvetení a zrání semen. Častou příčinou je fenologický posun hořečku, případně absence druhé seče, u které je však nutné zhodnotit aktuální stav a úživnost konkrétní lokality. Příkladem ne zcela optimálního načasování může být např. prioritní lokalita č. 3 Kozlovská stráň, vynechání jedné seče se týkalo např. prioritních lokalit č. č. 31 PP Svatý kříž, JZ svahy, Chvalšiny a 32 PP Svatý kříž, S až SSZ svahy, Chvalšiny nebo č. 39 Hroby, úvozová cesta v PP Hroby.

3.1.2 Pastva

Pastva byla realizována na 8 prioritních a 3 neprioritních lokalitách. Vyhodnocení managementu jako nedostatečného nebo nevhodného z důvodu pastvy pramení ze dvou příčin: 1) nevhodná intenzita (nízká nebo naopak přílišná) – pastva musí být natolik intenzivní, aby narušila souvislost travního drnu a zároveň odebrala biomasu a netvořila se tak vrstva stařiny a mechů; 2) nevhodné načasování, přičemž pravidla jsou shodná s načasováním sečí. Nezřídka se také stává, že lokality hořečků bývají neřízeně přepaseny dobyt看, který se nachází na vedlejších plochách. Dochází tak k poškození kvetoucích rostlin.

V loňském roce bylo několik lokalit pasených nevhodným způsobem, kde management není cíleně upraven s ohledem na nároky hořečků. Jedná se o lokality č. 19 Zdíkov, Drviště, jáma v pastvině, č. 33 PP Svatý kříž, louka nad městem, Chvalšiny a 74 Rychnov nad Kněžnou, u Červinků. Na dvou lokalitách docházelo k neřízenému průniku zvířat do vyhrazené hořečkové plochy v nevhodnou dobu (lokalita č. 26 Albrechtice u Sušice, Pastviště u Fínů a č. 69 Lavičky, V Kučerkách).

3.1.3 Vyhrabávání, vláčení a jiné narušování drnu

Narušování drnu bylo realizováno na 22 prioritních a 11 neprioritních lokalitách. Metody a frekvenci narušování drnu je nutné posuzovat individuálně pro každou lokalitu. Častou chybou je nízká intenzita výhrabu, která nezajistí úplné odstranění mechu a vrstvy stařiny. Na většině obhospodařovaných lokalit byl výhrab proveden kvalitně a pečlivě, některé by zasloužily zásah větší intenzity, jako např. lokalita č. 29 Kralovice, PR Kralovické louky nebo lokalita č. 75 Trpín, JZ svahy, PP Kozlovská stráň. Na některých lokalitách se v loňském roce výhrab realizovat nepodařilo vůbec (např. lokalita č. 6 Vlkonice, louka pod lesem nebo lokalita č. 65 Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Žídků).

3.1.4 Asanační opatření

Asanační práce probíhaly v loňském roce pouze na lokalitě č. 8 Onšovice, PP Háje, osamocený holý vršek. Lokality jsou dlouhodobě obhospodařovány a tak se v zásadě jedná o drobné udržovací práce. Jednalo se o výřez náletových dřevin.

Tab. 2: Péče o prioritní lokality hořečku v roce 2021:

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality. Na některých lokalitách se nepodařilo realizovat veškerá plánovaná opatření, ale při zajištění optimální péče v následujícím období nebudou mít na kvalitu péče o lokality zásadní vliv.

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
2	Hartmanice, ochranářský koutek Hamižná	seč	-	výhrab	-	Správa CHKO Šumava	PPK A
3	PP Kozlovská stráž	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
6	Vlkonice, louka pod lesem	seč	-	-	-	KÚ Plzeňského kraje	
8	Onšovice, PP Háje, osamocený holý vršek	seč	-	výhrab	asanace	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE
13	PR Opolenec, tzv. Vanického louka	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
26	Albrechtice u Sušice, NPP Pastviště u Fínů	seč	pastva	-	-	AOPK – RP SCHKO Český les	PPK A
29	Kralovice, PR Kralovické louky ¹	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE
30	Dobročkov, PR Dobročkovské hadce	seč	pastva	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet

¹ Na lokalitě již 10 let nebyly pozorovány kvetoucí rostliny. Lokalita je součástí EVL Zlatý potok v Pošumaví, v rámci záchranného programu je nadále sledována.

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
31	Chvalšiny, PP Svatý kříž – JZ svahy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje
32	Chvalšiny, PP Svatý kříž – S až SSZ JZ svahy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje
33	Chvalšiny, PP Svatý kříž – louka nad městem	-	pastva	-	-	péči provádí majitel – nejedná se o hořečkový management	
34	Podvoří, Volský vrch	seč	-	-	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK
38	Vyšný, louka nad cestou NPR Vyšenské kopce	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK
39	Hroby, úvozová cesta v PP Hroby	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
42	Olešnice v Orlických horách, PR Hořečky	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Východní Čechy	PPK A
47	Radonín, PP Na Kopanínách	-	pastva	výhrab	-	AOPK ČR – RP Žďárské vrchy	POPFK
48	Číchov, sjezdovka Na Jalovci	seč	pastva	výhrab	-	AOPK ČR – RP SCHKO Žďárské vrchy	POPFK
51	Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP SCHKO Žďárské vrchy	POPFK
52	Protivanov, PP U Žlíbku	seč	-	výhrab	-	KÚ Olomouckéh o kraje	
54	Dobrá Voda, u hájovery Pustina	seč	-	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP
55	Slučí Tah, okraj cesty	-	pastva	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
56	Javorník, Tejmlov, tzv. Šťouralova louka	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
59	Pohorsko, louka pod studánkou	seč	-	-	-	KÚ Plzeňského kraje	
61	Borová Lada, Zahrádky, pastvina pod silnicí	seč	-	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP
64	Horní Albeřice, Albeřické lomy	seč	-	výhrab	-	Správa KRNP	
65	Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Židků	-	-	-	-	AOPK ČR RP Východní Čechy	
66	Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice	-	-	-	-	Újezdni úřad Boletice	*
68	Nové Hutě, PP Pasecká slat'	seč	pastva	výhrab	-	Správa CHKO Šumava	PPK A
69	Lavičky, V Kučerkách	seč	pastva	-	-	KÚ kraje Vysočina	rozpočet kraje

* management nelze zajistit vzhledem k lokalizaci populace na aktivní střelnici

Tab. 3: Péče o neprioritní lokality hořečku v roce 2021:

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality druhu.

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
7	Vlkonice, loučka mezi lesíky	seč	-	-	-	KÚ Plzeňského kraje	rozpočet kraje
9	PP Háje, vršky v polích, Onšovice	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
14	PR Opolenec, u jeskyně	-	-	-	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
15	PR Opolenec, rozcestí na vrcholu	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
18	PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
19	Zdíkov, Drviště, jáma v pastvině	-	pastva	-	-	Volná krajina – majitel/ nájemce	-
20	Krušlov, Na Vysokém	-	-	-	-	Volná krajina	-
21	PP Čistá hora, Horosedly	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
35	Boletice, vrch Olymp	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK
43	Olešnice v Orlických horách, u přechodu Čihalka	-	-	-	-	AOPK ČR – RP Východní Čechy	
49	Zašovice, Salátův kopec	seč	pastva	-	-	volná krajina (středisko EV Chaloupky)	AEKO - dotace

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
57	PR Nad Zavírkou, tzv. Machů louka, Javorník	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Olomoucko	POPFK
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové Dobrkovice	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK
71	Rovná, lom na Zbuši	-	-	-	-	volná krajina	-
72	Domanice, při lesní cestě na SSZ svazích Hradce	-	-	-	-	volná krajina	-
73	Domanice, bývalé meze s výsadbou lesních kultur na S svazích Hradce	-	-	-	-	volná krajina	-
74	Rychnov nad Kněžnou, u Červenků	-	pastva	-	-	volná krajina – majitel (nejedná se o hořečkový management)	-
75	Trpín, JZ svahy	seč	-	výhrab	-	KÚ Pardubického kraje	-
76	Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje

3.2 Péče o druh

Péče o druh probíhá formou podpory stávajících populací výsevem semen do připravených vhodných podmínek vždy v rámci lokality. Toto opatření se provádí dlouhodobě na vybraných lokalitách v oblasti Vyšochiny. Na lokalitě Boletice, vrch Olymp (lok. 35) byla v roce 2012 zahájena repatriace druhu. Jednotlivá opatření jsou podrobně monitorována a vyhodnocována.

3.2.2 Podpora stávajících populací

V roce 2021 byl do akcí hrazených v rámci POPFK zahrnut management lokality v oblasti Českomoravské vrchoviny č. 51 Číchov, stráň u železniční zastávky Číchov. Plánováno bylo šetrné narušení okolí fertilních rostlin (ruční vyhrabání) na ploše 200 m². Narušení drnu bylo provedeno na celé plánované ploše. Po narušení byla do připravených ploch vyklepána semena z odebraných semeníků v blízkosti mateřských rostlin. Tyto plochy jsou dále monitorovány. Na lokalitě bylo v roce 2021 zaznamenáno 5 kvetoucích jedinců.

Na lokalitách č. 13 PR Opolenec, tzv. Vanického louka, 18 PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy a č. 68 Nové Hutě, PP Pasecká slat' došlo za účelem zachování co nejvíce semen na lokalitách před sečí k vytřešení semen, příp. byly některé rostliny odstříhány a následně po provedeném managementu, vráceny zpět na plochy. Tato opatření zřejmě probíhají i na jiných lokalitách, bez podrobnější evidence.

3.2.3 Repatriace druhu

Opatření bylo realizováno z POPFK.

Lok. Boletice, vrch Olymp (lok. 35)

V roce 2021 na lokalitě kvetlo celkem 67 rostlin *Gentianella praecox* subsp. *bohemica*. Stabilně jsou kvetoucí rostliny na lokalitě zaznamenávány od roku 2017, přesevají se a udržují se samovolně i mimo výsevové plochy.

Tab. č. 4 Vývoj početnosti kvetoucích hořečků na lokalitě Boletice, vrch Olymp od roku 2011

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
počet kvetoucích rostlin	0	1	0	10	0	0	23	1	89	45	67

Na lokalitě probíhal podrobný monitoring již založených výsevových ploch.

Součástí repatriace je i obhospodařování pokusných ploch a koordinace obhospodařování cílové lokality „Boletice, vrch Olymp“.

3.3 Monitoring

Opatření bylo financováno z POPFK.

3.3.1 Extenzivní monitoring populací

Monitoring byl v roce 2021 proveden na 53 lokalitách - na celé ploše lokalit a v celé populaci prostým spočtením jedinců, a to v dobře počítatelné fenologické fázi (v plném květu či těsně po odkvětu).

V roce 2021 nebyla objevena žádná nová lokalita. Celkový počet lokalit známých po roce 2000 zůstal zachován na čísle 76. K roku 2021 je v ČR 51 „živých“ lokalit *Gentianella*

praecox subsp. *bohemica*, respektive lokalit, kde byly kvetoucí rostliny zaznamenány alespoň 1x v přechozích 10ti letech.

Jak vyplývá z monitorovací zprávy, loňský rok byl co do počtu kvetoucích rostlin průměrný. Na všech známých lokalitách bylo loni zaznamenáno celkem 13 150 kvetoucích rostlin na 30 lokalitách. Nejbohatší lokalitou byla č. 8 „Onšovice, PP Háje, vršky v polích“, s počtem 2143 jedinců. Podrobné údaje jsou součástí přílohy č. 1.

Tab. 5.: Počty kvetoucích exemplářů *Gentianella praecox* subsp. *bohemica* na **prioritních** lokalitách v České Republice za období od r. 2017. Barva pole označuje vhodnost managementu lokality (zelená – dostatečný, oranžová – ne zcela dostatečný nebo ne zcela vhodně načasovaný, červená – nevhodný nebo žádný). Číslo v závorce označuje další dvouleté exempláře hořečků nalezené na lokalitě, které však byly v době monitoringu již zcela suché (nepřinesly tudíž žádná semena). Na lokalitách č. 2 Hartmanice, ochránářský koutek Hamižná a č. 13 PR Opolenec, Vanického louka, dochází ke křížení s druhem *G. amarella* a jsou uvedeny i počty *Gentianella amarella* a jejich kříženců.

č.	název	2017	2018	2019	2020	2021
2	Hartmanice, ochránářský koutek Hamižná	33	0	6	8	5
3	PP Kozlovská stráň	179	0	6	22	112
6	Vlkonice, louka pod lesem	337	19	174	137	714
8	PP Háje, osamocený holý vršek, Onšovice	2755	61	15	2173	2143
13	PR Opolenec, tzv. Vanického louka	392 GB + 411 GB/ GxA + 197 GxA + 941 GA	207 GB + 47 GB/GxA + 223 GxA + 937 (26) GA	123 GB + 89 GB/GxA + 435 GxA + 190 (10) GA	483GB + 60 GB/ GxA + 259 GxA + 569 GA	478 GB + 6 GB/GxA + 76 GxA + 616 GA
26	NPP Pastviště u Fínů, Albrechtice u Sušice	1	1	17	0	0
29	PR Kralovické louky, Kralovice	0	0	0	0	0
30	PR Dobročkovské hadce, Dobročkov	1152	35 (8)	69	798	2014
31	PP Svatý kříž, JZ svahy, Chvalšiny	1264	184	827	2317	723
32	PP Svatý kříž, S až SSZ svahy, Chvalšiny	1399	226	666	1189	323
33	PP Svatý kříž, louka nad městem, Chvalšiny	0	1	0	0	0
34	Podvoří, Volský vrch	8	15	57	2	72
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	1152	83	493	400	167
38	NPR Vyšenské kopce, louka nad cestou z osady, Vyšný	4	1	3	2	0
39	PP Hroby, Hroby	342	258	291	1162	151
42	PR Hořečky, Olešnice v Orlických horách	1479	375	2357	717	491

č.	název	2017	2018	2019	2020	2021
46	PP Kamenný vrch, Heraldice	0	0	0	0	0
47	PP Na Kopaninách, Radonín	0	0	0	0	0
48	PP Na Jalovci, Číchov	118	66 (GB) + 13 (GA)	2	1	43 (GB) + 4 (GA)
51	Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov	196	0	5	8	5
52	PP U Žlíbku, Protivanov	238	12 (2)	20	31	203
54	Dobrá Voda, u hájovny Pustina	661	1023	330	4252	1092
55	Slučí Tah, okraj cesty	1595	91	738	2156	1990
56	PR Nad Zavírkou, tzv. Šťouralova louka, Javorník	0	0	0	0	0
59	PP Pohorsko, louka pod studánkou	111	150	183	85	664
61	Borová Lada, Zahradky, pastvina pod silnicí	10	38	9	49	48
62	PR Štíří důl, Vojnův Městec	0	0	0	0	0
64	Horní Albeřice, Albeřické lomy	85	1	23	0	1
65	Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Žídků	0	0	0	0	0
66	Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice	56	0	155	165	67
68	PP Pasecká slat', Nové Hutě	119	429	282	793	904
69	Lavičky, „V Kučerkách“	3	11	22	12	2

Tab. 6.: Počty kvetoucích exemplářů *Gentianella praecox* subsp. *bohemica* na **neprioritních** lokalitách v České Republice za období od r. 2017. Barva pole označuje vhodnost managementu lokality (zelená – dostatečný, oranžová – ne zcela dostatečný nebo ne zcela vhodně načasovaný, červená – nevhodný nebo žádný). Žlutá barva označuje lokalitu zaniklou. Na lokalitě č. 15 PR Opolenec a č. 18 Jaroškov dochází ke křížení s druhem *G. amarella* a jsou uvedeny i počty *Gentianella amarella* a jejich kříženců.

č.	název	2017	2018	2019	2020	2021
1	Chvalšovice, louka u obce	0	0	-	-	-
4	Vlkonice, bývalá cesta	0	0	0	0	-
5	Vlkonice, louka v obci	0	0	0	0	-
7	Vlkonice, loučka mezi lesíky	2	1	0	0	13
9	PP Háje, vršky v polích, Onšovice	3	0	0	82	24

č.	název	2017	2018	2019	2020	2021
10	Onšovice, stráně nad Spůlkou	0	0	0	0	0
11	Dolany, stráně nad potokem	0	0	0	-	-
12	Dolany, louka u kóty 647,5	0	0	0	0	0
14	PR Opolenec, u jeskyně	0	0	0	0	0
15	PR Opolenec, rozcestí na vrcholu	3 (GB) + 3 GxA + 37 GA	0 GB + 0 GxA + 58 GA	1 GB + 0 GxA + 48 GA	0	3 GB + 0 GxA + 267 GA
16	Bošice, na návsi	0	0	0	0	-
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce	10	0	2	75	7
18	PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy	43 GB (3 GB/ GxA, 10 GxA, 1 GA/ GxA, 2 GA)	1 GB + 22 GxA, + 24 GA)	69 GB + 120 GxA + 280 GA + 20 GB/GxA	252 GB + 87 GxA + 36 GA + 11 GB/ GxA + 1 GA/ GxA	111 GB (15 GxA, 32 GA 2 GB/GxA a o GA/GxA)
19	Zdíkov, Drviště, jáma v pastvině	0	0	0	0	0
20	PP Na Vysokém, Krušlov	0	0	0	0	0
21	PP Čistá hora, Horosedly	2	0	0	2	0
22	Stachy, Jáchymov, pastvina nad samotou Z obce	-	-	-	-	-
23	Nový Dvůr, pod transformátorem	-	-	-	-	-
24	Lštění, pastvina u kaple	0	0	0	-	-
25	Dvorec, louka nad obcí	0	0	0	0	-
27	Albrechtice u Sušice, nad samotou U Fínů	0	0	0	0	0
28	Horní Kožlí, SV okraji obce	-	-	-	-	-
35	Boletice, vrch Olymp	23	1	89	45	67
36	Beníkovice, svahy kóty 648 m n. m.	-	-	-	-	-
40	Černý Důl, lom na Bíneru	0	0	0	0	-
41	Pod Machovskými Končinami u Machova	0	0	0	0	-
43	Olešnice v Orlických horách, u přechodu Čihalka	0	0	0	0	0
44	Částkovice, na SZ okraji obce	-	-	-	-	-
45	PP Jersínská stráně, Jersín	0	0	0	0	0
49	Zašovice, Salátův kopec	2	0	0	0	0

č.	název	2017	2018	2019	2020	2021
50	Bory, Těšíkův mlýn	-	-	-	-	-
53	Kvilda, Vilémov, u čističky odpadních vod	0	0	0	0	0
57	PR Nad Zavírkou, tzv. Machů louka, Javorník	1	0	0	0	0
58	Javorník, Tejmlov, u chat č. p. 14 a 73	0	0	0	0	-
60	Borová Lada, Zahradky, pastvina nad silnicí	0	0	0	0	-
63	Radostín, Radostínská stráň u Padrtn	0	0	0	0	-
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	0	0	0	0	0
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové Dobrkovice	718	10	63	154	505
71	Rovná, lom na Zbuši	0	0	0	0	0
72	Domanice, při lesní cestě na SSZ svazích Hradce	0	0	0	0	0
73	Domanice, bývalé meze s výsadbou lesních kultur na S svazích Hradce	0	0	0	0	0
74	Rychnov nad Kněžnou, u Červenků	6	?	0	0	0
75	Trpín, JZ svahy	15	0	0	2	0
76	Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“	1 (4 G×A, 626 GA)	0	0	0	0

3.3.2 Záznam managementu a stavu lokalit v současnosti a minulosti (součást doprovodného monitoringu)

Monitoring počtu jedinců na každé extenzivně monitorované lokalitě bude kombinován se záznamem o kvalitě managementu se zaměřením na:

a) co nej přesnější záznam způsobu obhospodařování lokality v sezóně (datum seče, pastvy, intenzita pastvy, způsob likvidace posečené biomasy – odstraněna na zeleno, usušena na lokalitě, ponechána na lokalitě apod.);

b) narušení vegetačního krytu na lokalitě (např. rytí prasat, intenzivní sešlap, projetí buldozeru, čerstvé koleje od vozidel apod.);

c) subjektivní zhodnocení nárůstu biomasy a jejího zapojení;

d) subjektivní odhad vlivu obhospodařování na populaci.

Z monitoringu viz příloha č. 1 vyplývá hodnocení kvality managementu v roce 2021 a obsahuje vhodná doporučení pro další sezónu.

3.3.4 Monitoring stavu rostlin (tzv. intenzivní monitoring)

Monitoring stavu rostlin bude prováděn na 25 lokalitách. U populací do 30 exemplářů u všech jedinců, u populací větších u 30 standardizovaně vybraných jedinců. Monitoring spočívá v následujícím záznamu u každé rostliny:

- a) zda je rostlina posečena, ukousnuta či jinak poškozena,*
- b) celková výška rostliny a počet internodií (u posečených či ukousnutých rostlin se zaznamenává celková výška a výška posečení, ukousnutí či poškození,*
- c) celkový počet květů (respektive plodů),*
- d) odhadem procento květů (plodů), která pravděpodobně nepřinesou semena. (Jde o vzácně, většinou pak ale masivně zaznamenané vyžírání semeníků.)*

Primární data byla dodána AOPK ČR. Výsledky intenzivního monitoringu (zejména data o posečení) jsou zpracovány ve formě doporučení do monitorovací zprávy tak, aby v následujícím roce byl management nastaven lépe např., aby nedocházelo k špatně načasované seči a posečení jedinců atd. Data o životaschopnosti populací nelze vyhodnocovat pro každý rok, jedná se o zjištění dlouhodobějších trendů a budou vyhodnoceny v delším časovém intervalu.

Cílem opatření je získat přehled o životaschopnosti jedinců v populaci a přibližně odhadnout produkci semen. Velké rozdíly v životaschopnosti jednotlivých rostlin panují jak mezi lokalitami, tak mezi jednotlivými sezónami a neexistuje zde jednoduchá přímá úměra.

Tab. 6. Seznam lokalit, kde byl proveden intenzivní monitoring:

3	PP Kozlovská stráň, Kozlov
6	Vlkonice, louka pod lesem
8	PP Háje - osamocený holý vršek, Onšovice
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce, Úbislav
18	PP Jaroškov - okraj lomu, Jaroškov
30	PR Dobročkovské hadce, Dobročkov
31	PP Svatý kříž – JZ svahy, Chvalšiny
32	PP Svatý kříž – S až SSZ JZ svahy, Chvalšiny
34	Podvoří, Volský vrch
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky
39	PP Hroby – úvozová cesta, Hroby
42	PR Hořečky, Olešnice v Orlických horách
51	Číchov, stráň u železniční zastávky
52	PP U Žlábku, Protivanov
55	Slučí Tah, okraj cesty
59	Pohorsko
64	Horní Albeřice, Albeřické lomy

3.5 Výchova a osvěta

3.5.4 Provoz webových stránek druhu a jeho záchranného programu

Opatření nevyžadovalo finanční zajištění.

V roce 2021 byly průběžně aktualizovány webové stránky druhu v rámci www.zachranneprogramy.cz s cílem uveřejnit odborné informace o *G. praecox* subsp. *bohémica*, vlastní záchranný program, ochrannářské publikace a studie, aktuální údaje o stavu lokalit a novinkách v ochraně druhu.

Prezentace záchranného programu druhu veřejnosti probíhá též na facebooku <https://www.facebook.com/zachranneprogramy>

Shrnutí:

- Počet 76 známých lokalit hořečku zůstal v roce 2020 nezměněn. Celkem 25 lokalit druhu lze považovat za zaniklé popř. pravděpodobně zaniklé.
- Z 32 prioritních lokalit druhu, lze 2 označit za zaniklé. Management byl v roce 2021 prováděn s výjimkou jedné na všech zbývajících lokalitách, z čehož na 17 byl hodnocen jako **optimální** popř. **dostatečný**, na 11 lokalitách jako **ne zcela dostatečný**. Jako **zcela nevhodný** byl vyhodnocen management na 1 lokalitě. **Žádný** management nebyl ani v tomto roce realizován na lokalitě Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice (lok. č. 66), která se nachází na aktivní dělostřelecké střelnici. Na základě výsledků provedeného monitoringu je zřejmé, že péče o většinu prioritních lokalit se daří zajistit a probíhá v souladu s nároky druhu. V řadě případů ale dochází k nedostatkům v managementu a ne vždy ji tak můžeme označit za optimální. Z celkem 44 neprioritních lokalit lze 23 považovat za zaniklé. Ze zbývajících byl realizován management různé úrovně na 16 z nich.
- V roce 2022 by měl být nadále dále kladen důraz na udržení a zkvalitnění péče o biotop zejména na **prioritních lokalitách**.
- Na všech známých lokalitách bylo v roce 2021 zaznamenáno celkem 13 150 kvetoucích rostlin, což představuje osmou nejvyšší hodnotu od soustavného monitoringu zahájeného v roce 2000. Celkem tři lokality dosáhly v roce 2021 maxima počtu kvetoucích hořečků za dobu sledování. Šlo o lokality: č. 6 „Vlkonice, louka pod lesem“, č. 7 „Vlkonice, loučka mezi lesíky“ a č. 68 „Nové Hutě, PP Pasecká slat“. Řada lokalit také loni zaznamenala své maximum. Kvetoucí rostliny ale byly přítomny pouze na 30 lokalitách z celorepublikového počtu 51 živých populací.

Příloha:

1) Monitoring hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*) v ČR (sezóna 2021), J. Brabec, ZO ČSOP Silvatica

Zkratky:

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

AOPK ČR – RP – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky – Regionální pracoviště

ČOV – čistička odpadních vod

EVL – Evropsky významná lokalita

CHKO – Chráněná krajinná oblast

NP – Národní park

NPP – Národní přírodní památka

NPR – Národní přírodní rezervace

LIFE – finanční nástroj EU pro životní prostředí a klima

OPŽP – Operační program životní prostředí

POPFK – Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

PP – Přírodní památka

PPK – Program péče o krajinu

PR – Přírodní rezervace

PRV – Program rozvoje venkova

RP – Realizační projekt

SCHKO – Správa chráněné krajinné oblasti

VÚ – Vojenský újezd

ZP – Záchranný program